

Stockholm 2023-10-31

Ökad samhällsgemenskap genom kultur, idrott och fritid

Skilda världar

– En rapport från folkrörelsesverige

Gruppmedlemmar:

Mattias Vepsä

Emma Fastesson Lindgren

Lasse Johansson

Jenny Åkervall, sekreterare

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	3
Analys.....	4
Arbetsmetod, möten, referenser.....	5

Bakgrund

Partistyrelsen antog den 24 mars 2023 en mellanvalsstrategi för 2023–2026. Där konstateras att en uppdaterad samhällsanalys och politikutveckling ska genomföras inför partikongressen 2025. Detta ska säkerställa partiets riktning inför 2030-talet.

Målet med politikutvecklingen är att ta fram politik för en starkare samhällsgemenskap i Sverige. Politikutvecklingen ska genom att lyfta blicken och involvera många krafter långsiktigt driva den politiska debatten framåt och etablera en socialdemokratisk problemformulering.

Partistyrelsen ska med utgångspunkt i detta arbete ta fram politiska riktlinjer, program och andra beslutshandlingar inför kongressen 2025.

Vi lever i skilda världar

Det är september 2023 och en man skjuts till döds vid Mälarhöjdens idrottsplats i Fruängen i Södra Stockholm. Veckorna innan har idrottsföreningarna larmat om att gängkriminella raggar barn på träningarna. I Norrköping pratar det moderata kommunalrådet om kulturutövare som "bortskämda" samtidigt som högerregeringen och Sverigedemokraterna genomför en brutal nedskärning av studieförbund och folkhögskolor – ett dråpslag mot glesbygden och demokratin.

Det är september 2023 och stillasittande, övervikt och psykisk ohälsa är ett omfattande problem bland unga. I många familjer finns en oro för ekonomin. Allt fler föräldrar tvingas välja bort barnens fritidsaktiviteter på grund av höga avgifter. Folkrörelserna, föreningslivet och idrottsrörelsen har krympt, medlemsskarorna åldras och allt färre kanaliserar sitt engagemang i ett medlemskap eller ideellt arbete. Det råder brist på idrottsytor, mötesplatser och scener. Tusentals barn och unga utestängs från en meningsfull fritid av ekonomiska skäl, på grund av kön eller bostadsort.

2023 ser vi hur livslängden för kvinnor med kort utbildning sjunker.

2023 får var femte barn sällan eller aldrig ta del av scenkonst under sin skoltid, 20 procent av 15-åringarna har inte grundläggande kunskaper i läsförståelse och knappt hälften av eleverna har tillgång till ett bemannat skolbibliotek.

2023 idrottar utrikesfödda tjejer markant mindre än inrikesfödda, de umgås i mindre utsträckning med kompisar på fritiden och är mer sällan medlemmar i en förening

Det är september 2023 och det blir alltmer tydligt att Sverige är ett tudelat land där vi lever i **skilda världar**:

Där medelklassens barn spelar ishockey för att det är kul och självförverkligande, medan förortens barn spelar Midnattsfotboll som en del av ett integrationsprojekt. Där helt olika förutsättningar att delta i aktiviteter erbjuds, beroende på var i landet eller i vilken del av staden du bor och vilken utbildningsnivå dina föräldrar har. Där tjejer är underrepresenterade i idrotten och överrepresenterade i kulturen och där hälsa är tydligt kopplat till socioekonomisk bakgrund.

Vår analys är följande: Folkrörelsesverige fungerar inte längre. Klassklyftorna skär rakt igenom alla de områden vi granskat. Stora delar av befolkningen hindras att delta i verksamheter som skapar mening, sammanhang och samhörighet. Samhällsgemenskapen blir allt mindre gemensam. Så hindras också människors möjligheter till organisering. I förlängningen hotas vår demokrati, ett Sverige i jämlikhet och sammanhållning. Socialdemokratin är en del av samhällsutvecklingen, och ska vi bryta trenden behöver vi kraftsamla.

Hur ser problemen ut?

Kultur, fritid och idrott utgör i hög grad Sveriges infrastruktur för gemenskap, identitetsskapande och delaktighet. Många människor i Sverige deltar fortfarande i aktiviteter och verksamheterna når ut i stora delar av landet. Men de senaste 20-30 åren har de klassiska folkrörelserna tappat stora grupper av medlemmar och engagemanget ser annorlunda ut. Många väljer att engagera sig i sakfrågor och under kortare perioder. Dessutom ser vi en allt starkare trend där klassbakgrund påverkar föreningsdeltagandet. Det finns ljuspunkter men även stora problem.

Efter att arbetsgruppen genomfört möten med företrädare, forskare och deltagare i kultur, idrott, fritidsaktiviteter och föreningsliv runt om i landet vill vi lyfta fram följande nio problem:

1. Vi ser ett ojämlikt och ojämnt deltagande. Möjligheten att delta i kultur-, idrotts- och föreningslivet blir alltmer ojämlikt. Andelen barn och unga som deltar i föreningsidrott minskar, och likaså andelen unga som besöker bibliotek, kulturaktiviteter eller en fritidsgård.

Barn till högutbildade deltar i högre utsträckning i kulturskolan och högutbildade besöker i större utsträckning kulturens institutioner. Barn och unga med annat modersmål än svenska halkar efter i läsning och skolresultat. Kulturlokaler stängs ner och institutioner når inte ut över hela landet, vilket särskilt drabbar storstadsförorter och mellanstora kommuner i glesbygd.

Kulturskolan finns i nästan alla kommuner men avgifter och utbud varierar stort och avgör vilka barn och unga som kan delta. Samtidigt har entréavgifterna till tränings- och aktivitetsanläggningar, liksom biljettpriser till så gott som alla kulturaktiviteter, skjutit i höjden. Höga kostnader hindrar även från deltagande i idrotten. ”Dolda avgifter” för saker som utrustning, cuper och resor gör det svårt för alla att vara med. Ett ökat antal kommersiella aktörer har dessutom bidragit till att skapa en elitverksamhet som fåtalet har råd med.

Statistik visar att ju bättre socioekonomiska förutsättningar som råder i ett bostadsområde, desto fler unga deltar i organiserad idrottsverksamhet. Och omvänt. Ju fattigare områden, desto färre barn deltar. Samma trend gäller vuxna, socioekonomisk bakgrund avgör i allt högre grad om man är medlem i en förening. Även inom friluftslivet har fokus på utrustning ökat, och många idrottslärare vittnar om att familjer ofta saknar skridskor och skidor.

Sverige utmärker sig som ett av få länder i Europa som saknar ett strukturellt stödsystem för elitidrottare. Samtidigt är idrotten långt ifrån jämställd. Det manifesteras i allt från hur könsfördelningen bland beslutsfattare ser ut, hur fördelning av resurserna sker och i synen på tjejer och killars idrottande, där det kvinnliga idrottandet fortfarande är tydligt förfördelat. När FC Rosengårds damlag spelar Champions League går klubben back, medan Malmö FF:s herrlag tjänar 150 miljoner bara genom att kvala.

Inom kulturen råder det omvända förhållandet vad gäller deltagande och kön. Kvinnor är överrepresenterade. Utövandet av kultur, idrott och fritid är idag också väldigt ålderssegregerat. Äldre är för sig och yngre för sig och vi möts alltmer sällan över generationsgränserna. Många äldre upplever dessutom ofrivillig ensamhet och det i sin tur är ofta kopplat till om man har ekonomiska möjligheter att delta i fritids- och kulturaktiviteter. Trots ett stort intresse från många äldre är verksamheterna heller inte alltid anpassade för en äldre målgrupp.

Funktionshindrade personer drabbas extra hårt och står längst ifrån jobb och ett aktivt fritids- idrotts- och kulturliv. Många får aldrig ens komma till en plats för att utöva idrott, och nås inte heller av läsfrämjande eller andra insatser. Knappa resurser men också attityder från föreningslivet hindrar. Många går miste om ett aktivt liv trots att vi vet att det är enormt betydelsefullt för hälsan och deltagandet i övrigt samhällsliv.

Dagens ojämlika skola förstärker en ojämlik fritid. Kreativitet, kultur och rörelse får allt mindre utrymme i skolan. Endast hälften av alla barn har tillgång till ett skolbibliotek, skolgårdarna krymper, rasterna är mindre uppstyrdade och allt färre deltar i fritidshemsverksamheten trots att vi vet att den är särskilt viktig för barn i socioekonomiskt utsatta miljöer.

Fritidsgårdarna är också en viktig del av ungas icke organiserade fritid, särskilt i eftersatta bostadsområden. De kan också fungera vålds- och brottsförebyggande, och öka chanserna att nå hemmasittare. Ändå har bara hälften av fritidsgårdarna personal med högre utbildning.

2. Vi ser en akut brist på fysiska platser. Oavsett om vi möter föreningar och engagerade inom kultur, fritid eller idrott talas det om bristen på fysiska platser för aktiviteter.

Kulturen saknar scener och platser där kulturutövarna kan ägna sig åt skapande. Idrotten, framför allt i våra större städer, brottas med brist på idrottsanläggningar. Föreningslivet får allt svårare att hitta lokaler till rimliga priser. Att studieförbunden nu är under attack riskerar ytterligare kulturens lokaler och mötesplatser, framför allt i glesbygd. Friluftslivet vittnar om brist på tätortsnära natur men också vandringsleder.

Många lyfter också möjligheten att ta sig till platsen som ett hinder. Att ta bussen eller tunnelbanan kostar pengar och hindrar idag många att delta. Och i glesbygden blir resorna till aktiviteter allt längre i takt med krympande befolkningsunderlag. Närheten till aktiviteterna, en fungerande infrastruktur eller annat stöd för att ta sig till aktiviteterna blir då avgörande för att fler ska kunna delta.

3. Vi ser en växande ohälsa, tydligt kopplad till klass. Sverige tillhör idag världens mest stillasittande folk. Vardagsmotionen har minskat dramatiskt och det drabbar vår psykiska och fysiska hälsa. Konsekvenserna ser vi i ökad övervikt, psykisk ohälsa och i hälso- och sjukvårdens ökade kostnader för hjärt-kärlsjukdom, diabetes-typ-2, vissa cancerformer och demenssjukdomar.

Allra minst rör sig barn i utsatta områden. Skillnaderna är särskilt tydlig bland flickor. I exempelvis Malmö är endast 14 procent av flickorna med lägst socioekonomisk status med i en idrottsförening, vilket kan jämföras med 64 procent bland flickorna med högst socioekonomisk status.

Vi ser nu också att livslängden för kvinnor med lägre utbildning sjunker. Personer med låg socioekonomisk position dör oftare före 65 års ålder och hälsoklyftorna fortsätter att öka för varje år, trots storslagna målsättningar om en god och jämlik hälsa.

4. Vi ser att samhällets stöd till kultur, idrott och fritid inte alltid når fram. Trots att statens stöd till idrotten gått från 580 miljoner kronor år 1999 till över två miljarder idag går bara en liten andel av pengarna till de grupper som behöver dem mest. Områden med stora socioekonomiska utmaningar har idag ett stort underskott unga i föreningsidrotten, framför allt färre flickor. Det innebär att föreningar som verkar i dessa områden också får ta del av en mindre andel av de statliga stöd som ges till idrotten, främst i form av så kallade LOK-bidrag.

Riksidrottsförbundet (RF) har kontinuerligt fått extra pengar för satsningar som syftat till att minska segregationen, men de har i många fall skickats vidare till specialistförbunden som ett extra tillskott. Och under pandemin gick hela två tredjedelar av coronabidragen till herrarnas elithockey och elitfotboll.

RF har gjort vissa insatser i socioekonomiskt utsatta områden, som Handslaget och Idrottslyftet. Men projekten blir lätt alltför kortsiktiga och sköra, och riskerar att bekräfta känslan av att samhället inte bryr sig när projekten tar slut. Resultatet av dessa satsningar har också varit begränsade.

På samma sätt hamnar kulturens pengar ofta i de stora institutionerna medan fria grupper och alternativa konstuttryck får en liten andel av de offentliga medlen.

Sveriges stöd till kulturen, idrotten och fritiden bygger till stor del på att vi har ett starkt föreningsliv. Men för alla de goda krafter som befinner sig utanför föreningslivet ställer det till problem. Eldsjälar i förorten vittnar exempelvis om att när de tagit initiativ för att skapa en meningsfull fritid för barn – som spontanidrott eller annat – har de haft svårt att hyra hallar och inte fått ekonomiska stöd eftersom de inte arbetar i föreningsform. Det är ett fundamentalt strukturproblem som leder till att de som behöver stödet mest får minst; i områden med minst delaktighet är ledarbristen också störst, föräldranärvaron minst och föreningskunskapen mest bristfällig.

Invånare i städer är mer aktiva i kulturlivet och gynnas av de stora institutionernas placering. I gles- och landsbygd är kulturen mer beroende av ideella aktörer, som i sin tur är i behov av stöd och uppbackning. Enligt Myndigheten för Kulturanalys är dessutom många av dessa ideella aktörer i behov av ett generationsskifte för att kunna fortsätta sin verksamhet.

5. Vi ser en ökad marknadisering på alla områden. Idag inskränker sig marknadens köp- och säljlogik inte till materiella varor, utan styr mer och mer av tillvaron, också kulturen, idrotten och fritiden.

Den präglar prissättningen på lokaler och mötesplatser, där marknadshyror fördyrar och försvårar verksamhet. I städerna ser vi även hur gemensamma ytor stängs av och upplåts till företag, vilket gör att man måste betala för att komma åt ytor som tidigare var fria. Marknadiseringen eldar på en utveckling där de med tjockast plånbok, snarare än de som har störst behov, styr verksamhetsutvecklingen. Den präglar synen på kulturen, idrotten och fritiden, där människor upplever att de köper en vara snarare än blir del av en gemenskap.

6. Vi ser att Föreningsverige kämpar för sin överlevnad. Föreningsverige har fortfarande folkrörelsekoppling men färre människor har tid, ork och kunskaper att engagera sig i en förening, som ledare eller i en styrelse. Många idrottsföreningar vittnar om en attitydförändring där allt fler föräldrar ser sig som konsumenter och ”vill köpa sig fria” från engagemanget, samtidigt som det inte är ett alternativ för många arbetarklassföräldrar som redan har det tufft att klara försörjningen.

Många upplever det också som svårt att starta och driva en förening. Osäkerhet kring hur man gör, byråkrati och ibland också brist på kontakter avskräcker. Det har resulterat i att vi idag har ett segregerat föreningsliv med en krympande klick ”föreningsprofessionella” som kan mötesteknik och formalia och klarar sig bra. Och en växande grupp som aldrig varit organiserade och saknar föreningskunskap och som därför hamnar utanför.

Om det offentliga sviker och föreningslivet inte är mäktar med finns risken att andra krafter kliver in och fyller behovet av delaktighet och identitet. Det kan vara religiösa extremister, antidemokratiska internetmiljöer eller kriminella gäng. När unga inte kan skapa sig en identitet genom idrotten eller kulturen ökar risken att de söker sig till en brottslig bana som fyller behovet av samhörighet, respekt och status. Här har skett en normförskjutning som är komplex men som inte går att bortse ifrån.

7. Vi ser att den fria kulturen utmanas av politisk detaljstyrning. I Norrköping ställs kultur mot välfärdsutgifter och den lokala politiska ledningen kräver avkastning på ensamblar och konst. Kulturens mylla utarmas. När kortsiktighet styr så stryps såväl kreativitet som enskilda konstnärers röst och uttryck. Läger vi till Sverigedemokraternas och regeringens attack på studieförbunden blir det alltmer tydligt att arenorna för konst, fri debatt och frivillig bildning krymper.

SD har en kulturpolitisk syn som står i stark kontrast till Socialdemokraternas. SD vill kväsa det demokratiska samtalet, utarma public service och politiskt diktera vilket innehåll i konst och kultur som ska tillåtas, vad museer eller bibliotek får ha för verksamhet. Detta är fjärran från vår syn på den fria kulturen som just fri, frivillig och tillgänglig för alla.

8. Vi ser en ökad fragmentisering, framför allt kopplad till digitaliseringen. Många tar idag del av kultur online. Digitaliseringen gör å ena sidan att fler enklare kan utöva kultur – filma, fota, skriva, uppleva – och ”nya” kulturuttryck blir allt viktigare. Åtta av tio ungdomar spelar dataspel varje dag och dataspelsbranschen växer kraftigt. Men å andra sidan tycks digitaliseringen passivisera och individualisera vår relation till kultur och gemensamma aktiviteter. Algoritmerna styr och man fastnar lätt i filterbubblor och mer av samma. Det motverkar mångfald.

Högerextremister använder också spel, sociala medier och nätet generellt för att saluföra sin propaganda. Digitalisering kan användas för att stimulera rörelse och aktivitet, men också leda till ökat stillasittande framför skärmarna.

9. Vi ser att friluftslivet inte får samma stöd som idrotten. Allemansrätten är bland det svenskaste vi har och många svenskar uppskattar att vistas ute i naturen. Det är positivt för hälsa och välmående och att alla människor får tillgång till vår natur är i grunden en demokratifråga. Skog, vatten, öppna landskap och fjäll är delar av vårt kulturarv. Naturen bidrar också till att skapa starka gemenskaper. Vi ser det bland annat i jaktlagen, fritidsfisket och koloniföreningarna.

Många menar nu att allemansrätten hotas i takt med att naturen privatiseras, hägnas in och kommersialiseras. Vandraren får konkurrens av helikoptrar, mountainbikes och luftballonger. Inget av detta är hållbart i längden och många pekar på behovet av kunskap och att vi gemensamt vårdar allemansrätten.

Vi konstaterar att det svenska friluftslivet idag är styvmoderligt behandlat både vad gäller offentliga stöd och politiska ambitioner. Få kommuner har ett friluftsprogram, trots att vi vet att de kommuner som formulerar ett sådant satsar mer på friluftsverksamhet.

Det råder därtill ojämlika villkor mellan friluftsliv och idrott. Bland annat beskattas ledarna olika och statsanslaget till friluftorganisationerna är avsevärt mindre än idrottens. Bara hälften av landets skolelever får den friluftsupervisning de har rätt till. Och få kommuner jobbar med att skapa bostadsnära naturområden som skulle kunna stimulera till mer utomhusvistelse.

Varför finns problemen?

Från att historiskt ha utmärkt sig som ett högtillitssamhälle visar aktuell forskning att tilltron mellan människor, och människors tilltro till samhället, idag varierar kraftigt i Sverige.

Forskare vi talat med pekar på att det finns ett tydligt samband mellan upplevd otrygghet och lägre lokalsamhälletillit. Det är påtagligt att den oro och misstänksamhet som gror i brottslighetens spår fräter sönder samhällskittet.

Företrädare för folkrörelseorganisationer menar att en förklaring till hur det moderna starka samhället växte fram är att gemenskapen var inbyggd i systemet. Mot den bakgrunden måste vi förstå att när marknadisering och privatisering genomsyrar hela

välårssektorn så påverkas både tilliten till det offentliga och vår känsla av gemenskap och samhörighet.

Sverige har dragits isär och klyftorna har ökat. Den utvecklingen har påskyndats av övergripande samhällsförändringar som g r att se runtom i Europa de senaste 20-30 åren:

- **Den ekonomiska politiken och nyliberalismen.** Slagsidan har varit tydlig. Avregleringar och privatiseringar. Marknadsexperiment i välfärden. Samh llsintresset har fått stå tillbaka för vinstintresset. Och det har lett till växande klyftor och motsättningar.
- **Det ojämlika deltagandet i samhällslivet.** Vilka ekonomiska förutsättningar, vilken utbildning dina föräldrar har, varifrån de kommer ifrån, var du bor och om du har ett funktionshinder styr alltmer hur delaktig du  r i det svenska samhället – och hur delaktiga dina barn blir.
- **Den omfattande migrationen har inte m tts med tillräckliga åtgärder.** Det har skapat en stark rumslig segregation där Majoritetssverige och Minoritetssverige sällan m ts.
- **Den snabba urbaniseringen av Sverige.** Vårt land har haft Europas snabbaste urbanisering och i glesbygdskommuner växer en berättigad oro för att samhället och välfärden inte ska finnas där när du behöver det.
- **Den tekniska utvecklingen och digitaliseringen.** Den tekniska utvecklingen underlättar på många områden, också för visst deltagande i kulturlivet. Men stillasittandet ökar och det finns en liten grupp som inte är digitaliserad som ställs fullständigt utanför.

De här stora samhällsförändringarna har i allra högsta grad påverkat de områden som vår grupp har blivit satta att titta närmare på. Kulturen, idrotten och fritiden speglar samhället och vi ser tydligt hur ojämlikheten, marknadiseringen, segregationen och klyftan mellan stad och land, löper som en r d tråd genom alla dessa områden.

Hur kommer problemen att utvecklas?

G r vi ingenting för att vända utvecklingen kommer Sverige bli allt mindre som det Sverige vi känner. Om vi vill att Sverige ska vara ett land i jämlikhet, tillit och demokrati är det tid att agera.

Utan den sammanhållning, det kitt som idrott, kultur och gemensamma fritidsaktiviteter skapar, blir det lättare f r antidemokratiska krafter att ställa grupp mot grupp – och svårare för enskilda att organisera sig, göra motstånd eller höja sina röster till värn för demokratin.

Men det går att vända den negativa trenden. Genom att både föra en politik för ökad jämlikhet brett, och genom satsningar på föreningsliv, kultur och en aktiv fritid för fler.

Det är oktober 2023 och arbetsgruppen för Ökad samhällsgemenskap genom kultur, idrott och fritid överlämnar sin analys. Vi ber Socialdemokraternas partistyreelse att särskilt fokusera på följande punkter när politiken mejslas ut för kommande mandatperiod:

- Barn till kortutbildade deltar mindre i kulturverksamhet och har sämre skolresultat. Unga tjejer i socioekonomiskt svaga områden deltar mindre i idrott och föreningsliv. Unga i förorter och glesbygd drabbas särskilt. Dessa klassklyftor utgör en växande fara för att våra unga ska hamna i riskmiljöer.
- Plånboken avgör deltagandet. Om vi inte gör något kommer idrotten, kulturen och fritiden att fungera som en förstärkare av klassklyftor och ojämlikhet istället för att bidra till bättre folkhälsa och ökad samhällsgemenskap. Med förödande resultat. Ohälsan, lidandet och döden bland de som redan har de tuffaste villkoren kommer att öka.
- Ska Sverige hålla ihop, demokratin värnas och tilliten till varandra öka, behövs fler mötesplatser och möjligheter till gemensamma upplevelser och referenspunkter. Föreningslivet är en nyckel till ett samhälle där vi håller ihop. Det går inte att tvinga människor till en aktiv fritid men det går att utmana marknadskrafter, extremism och ta tillbaka kontrollen över välfärden. Det går att förbättra stödsystemen och stärka folkrörelserna och Föreningssverige.

Det är oktober 2023 och Socialdemokraternas före detta partiordförande Ingvar Carlsson blir intervjuad i Dagens Nyheter:

”Det är fantastiskt vad många eldsjälar det finns ute i Fotbollsverige. Lokala personer gör ett jättejobb varje vecka med de här problemen. Jag skulle önska att det blev lite mer känt att vi har verktyg och konkreta exempel på hur ungdomar sugts upp från riskmiljöer och kriminalitet och går från att vara främling till lagkamrat. Det finns positiva saker som fungerar.”

Ett starkt kulturliv, en aktiv fritid och levande idrottsrörelse gör samhället starkare och är nödvändiga delar i en politik för ökad samhällsgemenskap. Goda krafter och positiva exempel existerar samtidigt med den mörkare bild vi har tecknat här. Låt oss ta dem tillvara och se till att Sverige blir mer som Sverige i framtiden.

Arbetsmetod, möten och referenser

Arbetsgruppen har försökt att lyssna till så många röster inom fälten kultur, idrott, fritid och friluftsliv som möjligt. Vi har arbetat tillsammans i gruppen och enskilt, vi har rest i landet och vi har mötts digitalt. Utgångspunkten för vårt arbete har varit att lyssna och lära av experter inom respektive fält.

Arbetsgruppen har genomfört tre längre resor i landet, Skellefteå/Umeå, Kalmar/Mörbylånga och Malmö/Röstånga. Vid dessa resor har vi genomfört möten och utöver alla röster utanför vår organisation har vi också träffat olika företrädare för partiet och arbetarrörelsen.

Vi har tagit del av för vårt arbete relevanta utredningar, artiklar och vid möten fört mötesanteckningar.

Vi har bjudit in forskare i vårt arbete, både som deltagare vid rundabordsamtal och enskilt och vi gav forskarna vi mött i arbetet en möjlighet att inkomma med synpunkter på vår delrapport. Delar av dessa inspel har vi arbetat in i vår slutprodukt.

Nedan redovisas våra möten och sist ett urval av referenser.

/Mattias Vepsä, Emma Fastesson Lindgren, Lasse Johansson och Jenny Åkervall

Rundabordsmöten:

Tre större rundabordsmöten är genomförda.

Idrott, augusti 2023 (Sveriges riksdag)

Karl-Erik Nilsson, ordförande RF och SISU Idrottsutbildarna

Åsa Edlund Jönsson, generalsekreterare SOK

Bo Sköld, generalsekreterare Parasport Sverige

Mai-Lis Hällenius, läkare, professor vid KI, suttit i Kommittén för främjande av fysisk aktivitet

Johan R Norberg, fil dr i historia och professor i idrottsvetenskap samt utredare på Centrum för idrottsforskning

Jonas Leth, generalsekreterare Svenska skolidrottsförbundet

Susanne Jidesten, ordförande basketförbundet (tidigare GS Friskis & Svettis)

Åsa Lindestam, ordförande för PRO

David Fridell, verksamhetschef för Marathongruppen samt ledamot i branschorganisationen Svenska motionslopp

Erik Eng, tf generalsekreterare Korpen

Matti Leijon, (Folkhälsovetare, PhD, MPH), ansvarig kommunal och regional samverkan, projektledare Pep kommun, Generation Pep

Sara Wässberg, styrelseledamot och tränare i Spårvägen friidrott, arbetar aktivt för att få fler unga i Skärholmen att gå med i idrottsföreningar

Per Helin, tränare i Svensk-Palestinska FF i Bredäng/Sätra

Friluftsliv, juni 2023 (digitalt)

Josefin Årman, generalsekreterare Svenskt friluftsliv

Johan Norman, Skogsstyrelsen, forskare och disputerad skoglig doktor

Pontus Björkman, sakkunnig i friluftspolitiska frågor på Friluftsförbundet

Anton Levein, Svenska klätterförbundet och socialdemokrat

Kultur, 14 september 2023 (Kalmar)

Piia Posti, universitetslektor i litteraturvetenskap med postkolonial inriktning, verksam vid Linnéuniversitetet sedan 2007. Även prefekt för Institutionen för film och litteratur

Mats Glemne, universitetslektor vid Linnéuniversitetet med ansvar för utbildning, forskning och ansvarsuppdrag vid såväl Institutionen för idrottsvetenskap som andra institutioner vid fakulteten för samhällsvetenskap

Åsa Jungnelius, konstnär med fokus på glashantverk, kopplad till Kosta Boda och utbildad på konstfack

Örjan Molander, Läns museets chef

Linda Persson, konstnär med fokus på keramik och glas

Ellen Ehk, glaskonstnär
Jon Carleklev, ljudkonstnär
Anneli Berglund, biträdande chef Kalmar konstmuseum, bild- och formutvecklare
Kalmar län
Tomas Forssell, artist, musiker och producent
Urban Wedin, producent Camerata Nordica, kammarmusik och jazz
Cecilia Alm, kulturutvecklare Region Kalmar
Elisabeth Edberg Karlsson, ordförande Scenkonst Kalmar

Resor:

Tre längre resor med hela gruppen där vi träffat föreningar, forskare, kulturarbetare, medlemmar och föreningsföreträdare för att ta del av utmaningar och goda exempel.

Skellefteå och Umeå, program sammanfattat:

- Umeå kommun, Fritidsförvaltningen och Kulturförvaltningen. *Medverkande: Monica Svonni, enhetschef föreningsbyrån (Fritidsförvaltningen); Jenny Forslund, enhetschef kulturskolan (Kulturförvaltningen)*
- Kulturhuset Klossen. *Medverkande: Luka Anic, verksamhetschef Studiefrämjandet Västerbotten*
- Besök Kulturskolan – om arbetet med breddad rekrytering på Ålidhem, Umeå. *Medverkande: Jenny Forslund, enhetschef kulturskolan; Faiza, Daniel och Fredrik, pedagoger på kulturskolan med fokus på poesi och skapande samt öppen musikverksamhet*
- Besök KFUM, KFUM öppnar upp sitt läger vid sin stuga vid Nydalasjön, Umeå. *Medverkande: Nils Karlsson, Verksamhetsutvecklare Nydala*
- Möte med UMEÅ kommunledning. *Medverkande: Hans Lindberg, kommunalråd; Janet Ågren, kommunalråd; Helena Smith, ordförande kulturnämnden; Ari Leinonen, ordförande fritidsnämnden samt Robin Enander, politisk sekreterare*
- Littfest, Sveriges största litteraturfestival, Umeå. *Medverkande: Erik Jonsson, koordinator*
- Vän i Umeå, startade 2011 för att skapa mötesplatser mellan etablerade och nya svenskar. *Medverkande: Staffan Norin, ordförande för Vän i Umeå*

Malmö och Röstånga, program sammanfattat:

- Jämlik Hälsa, Lindängen. *(Här möts deltagarna – framför allt kvinnor – i samtal om hälsa, föräldrarollen och språkträning för att öka tilliten till varandra och det offentliga. Utgångspunkten är att jobba med hälsofrämjande insatser och utifrån det öka jämlikheten. Arbets sättet följs upp och utvärderas kontinuerligt av Malmö Universitet och är ett samarbete mellan Röda Korset, socialtjänsten i Malmö, Region Skåne och Malmö Universitet).*
- Föreningen Bryggeriet, Malmö. *(En skateboardförening där man tillsammans har byggt upp en verksamhet med skatepark och inombusanläggning, skola, café. Verksamheten har inte bara utvecklat intresset för skateboard i Malmö utan också bidragit till att utveckla kulturen och hela skatescenen i Sverige. Idag jobbar man även med att hjälpa föreningar i hela landet med att utveckla egna skateparker).*
- Röstånga Tillsammans, Röstånga. *(En förening som grundades för att öka gemenskapen i Röstånga när kommunen inte satsade, skolan försvann och samhällsstrukturerna försämrades. Genom att organisera boende i en förening har man byggt upp en verksamhet med egna samlingslokaler, en buss som föreningarna och skolan kan använda, en bykrog i gamla stationshuset och Sveriges minsta kulturhus med filmkafé i källaren).*
- FC Rosengård *(En av Sveriges mest framgångsrika fotbollslag jobbar som enda förening med stort fokus på den sociala dimensionen, 60 procent av verksamheten ägnas åt insatser för att öka jämlikheten. Damlagsverksamheten är central och runt den har man byggt upp ledarskapsprogram med läxläsning och spontanidrott. Man utvecklar ledare för andra föreningar som inte har resurserna själva och man arbetar med skolor i eftersatta bostadsområden bl a med organiserade aktiviteter på raster och i anslutning till skoldagen).*

Kalmar och Mörbylånga (Capellagården), program sammanfattat:

- Fritidsgård/ungdomsgården, UNIK, Kalmar. *(En plats där ungdomar från hela Kalmar stad kan ses, utöva kultur, spela och göra musik, träffas och få en möjlighet att prata med vuxna).*
- Mötesplatsen Norrliden. *(Efter oro med skjutningar och våld öppnade kommunen tre mötesplatser med verksamhetsledare och socialsekreterare närvarande. Här möts boende och det skapas långsiktigt förtroende mellan medborgare och myndigheter. Många föreningar är också knutna till mötesplatserna).*
- Capellagården, kulturinkubator, samtal med Olof Svensson om kreativitet och kultur på landsbygd och om kulturinkubatorn. *(En plattform för kulturarbetare att utvecklas i sitt konstnärliga värv och ett samarbete mellan Ölands Folkhögskola, Capellagården och Mörbylånga kommun med stöd av Region Kalmar).*

Föreningar, personer och möten utanför rundabordsmöten:

Dataspelsbranschen
Riksidrottsförbundet
Funktionsrätt Sverige
Generation Pep
Sunnanå SK
Sara kulturhus
SOM United
Kista SC
Inflyttardagen Nordanå, Skellefteå
Svensk Biblioteksförning
Kulturföreningen Mullberget (Trästockfestivalen)
Klätterföreningen, Stockholm. Besök höst avslutning 2023
Jämlik Hälsa, Lindängen, Malmö
Röstånga tillsammans, Röstånga
Föreningen Bryggeriet och besök i skateparken, Malmö
Ersboda SK, Umeå
Ersboda Folkets hus, Umeå
Jämlik Hälsa, Lindängen, Malmö
Kulturinkubatorn, Capellagården, Mörbylånga
Kulturutskottets socialdemokratiska grupp
Rinkeby Folkets hus
Gårdsfotboll med kompisgäng, Södermalm
Verket, kulturskolan, kulturstrategier och besök spontanidrottsanläggning samt möte med kommunalråd och kommunalrådsgruppen, Avesta

April 2023

Möte med Friskis & Svettis riksorganisation, Christer Ferngren, utvecklingschef, samt Maria Zanchi, kommunikationschef

Maj

Möte om ”fritidskortet”, socialdemokraterna i kulturutskottet, Svenskt friluftsliv och Riksidrottsförbundet

Möte om ”folkbildningens framtid”, socialdemokraterna i kulturutskottet och Anna Ekström

Tobias Nielsén, förläggare och statlig utredare Kreativa näringar

Augusti

Ahmad Alaaddin, verksamhetsledare och Louse Agrell, socionom, Mötesplats Norrliden

Ruben Östlund, regissör

Sara Damber, social entreprenör, utredare fritidsgårdar och partimedlem

Calle Nathansson, Studieombudsman och koncernchef ABF Stockholm och ordförande KSF Stockholm.

Oktober

Möte med Carl Johan Sundberg, professor i molekylär och tillämpad arbetsfysiologi, samt hans forskarteam verksamma vid Karolinska Institutet.

Forskare:

Lars Trägårdh, historiker Uppsala universitet och ansvarig för Trygghetsbarometern

Mai-Lis Héllenius, läkare, professor vid KI, suttit i Kommittén för främjande av fysisk aktivitet

Johan R Norberg, fil dr i historia och professor i idrottsvetenskap samt utredare på Centrum för idrottsforskning

Piia Posti, universitetslektor i litteraturvetenskap med postkolonial inriktning, verksam vid Linnéuniversitetet sedan 2007. Även prefekt för Institutionen för film och litteratur.

Mats Glemne, universitetslektor vid Linnéuniversitetet med ansvar för utbildning, forskning och ansvarsuppdrag vid såväl Institutionen för idrottsvetenskap som andra institutioner vid Fakulteten för samhällsvetenskap.

Johan Norman, Skogsstyrelsen, forskare och disputerad skoglig doktor

Öppna möten:

Skellefteå socialdemokrater, grillning på Vitberget med utsikt över staden och workshop tillsammans med partikamrater.

Södersossar, Södermalm Stockholm, om platsens betydelse för kreativitet och gemenskap. Medverkade gjorde bland annat dataspelsbranchen, kulturarbetare, musiker och en kommunikationskonsult. September 2023.

Kulturarbetarnas Socialdemokratiska Förening, Stockholm. Kulturmingel, september 2023

Kulturarbetarnas Socialdemokratiska Förening, Göteborg. Medverkan och samtal, september 2023.

Digitalt möte med partimedlemmar nationellt, Socialdemokraterna, oktober 2023.

Referenser i urval:

Kultur:

Kultur i utsatta områden:

<https://sverigesradio.se/artikel/forskaren-positiva-effekter-av-kulturinsatser-i-utsatta-omraden>

Läsning:

https://www.kulturradet.se/globalassets/start/publikationer/2023/nulage-ombarns-och-ungas-lasning_web.pdf

Svenskar och internet, sociala medievänor:

<https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2023/sammanfattning/>

Unga och medier, 2021 och 2023:

https://www.statensmedierad.se/download/18.57e3b0a17a75fbf0654916e/1632377641632/Ungar%20och%20medier%202021_anpassad.pdf

https://www.statensmedierad.se/download/18.64ac90f018a9322e1627a50/1695383861907/Ungar%20och%20medier%202023_Sammanfattning.pdf

Kulturvanor 2022:

https://kulturanalys.se/wp-content/uploads/2023/07/Kulturvanor-2022-webb_2.pdf

Kulturens geografi:

https://kulturanalys.se/wp-content/uploads/2020/09/Kulturens_geografi2_webb.pdf

Bredda deltagandet, Kulturanalys: <https://kulturanalys.se/wp-content/uploads/2023/05/Att-bredda-deltagandet-i-kulturlivet-webb.pdf>

Kultursamhället:

(SOU2023:58)https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/kultur/departementet/kultursamhallet--utvecklad-samverkan-mellan-stat-region-och-kommun-sou-2023_58.pdf

Lars Winnerbäck, Corren, 7 september 2023:

<https://corren.se/debatt/artikel/winnerback-jag-hade-inte-varit-har-utan-musikskolan-och-skylden/lzy02dgr>

Nationell strategi, kreativa näringar:

https://www.regeringen.se/contentassets/5362b817cbfb4966aa2be1158f946c67/sou-2022_44-webb.pdf

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/09/regeringen-vill-andra-skollagen-sa-att-elever-ska-fa-tillgang-till-bemannade-skolbibliotek/>

Från kris till kraft. Återstart för kulturen (SOU, 2021:77)

<https://www.regeringen.se/contentassets/c96ef2e953fd481ebb68d41b980a1d0a/fran-kris-till-kraft--aterstart-for-kulturen-sou-202177.pdf>

Fritid och friluftsliv:

Ung idag 2023:2 – En fördjupad bild av ungas fritid, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

<https://www.mucf.se/publikationer/en-fordjupad-bild-av-ungas-fritid>

Samtal med Sara Damber och utkast delrapport fritidsgårdsutredningen.

Stockholms stads fritidsgårdsstrategi

<https://start.stockholm/globalassets/aktuellt/pictogram/stockholms-stads-strategi-for-fritids-och-ungdomsgardar.pdf>

Friluftslivets och naturens mervärden och samhällsnyttan

https://svensktfriluftsliv.se/wp-content/uploads/2023/05/kunskapssammanstallning_friluftslivets-och-naturens-mervarde-och-samhallsnytta_2023.pdf

Nystartsrapporten. Civilsamhällets svar på hur vi kan stärka samhällskontraktet, demokratin och välfärden

<https://nysta.nu/v-rt-material/nystarapporten>

Idrott och Hälsa:

Idrott och segregation – om idrottens roll i ett ojämlikt samhälle, Centrum för idrottsforskning (2023)

<https://centrumforidrottsforskning.se/kunskap-om-idrott/rapporter/idrott-och-segregation-om-idrottens-roll-i-ett-ojamlikt-samhalle>

Idrottsanläggningar – idag och imorgon, Centrum för idrottsforskning (2022)

<https://centrumforidrottsforskning.se/kunskap-om-idrott/rapporter/idrottsanlaggningar-i-dag-och-i-morgon>

Statens stöd till idrotten – uppföljning 2022, Centrum för idrottsforskning (2022)

<https://centrumforidrottsforskning.se/kunskap-om-idrott/rapporter/statens-stod-till-idrotten-uppfoljning-2022>

Varje rörelse räknas – hur skapar vi ett samhälle som främjar fysisk aktivitet, Slutbetänkande av Kommittén för främjande av ökad fysisk aktivitet (SOU 2023:29)

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2023/06/varje-rorelse-raknas--hur-skapar-vi-ett-samhalle-som-framjar-fysisk-aktivitet/>

Rapport med uppföljning av Coronastödet, Centrum för Idrottsforskning (2021)

<https://centrumforidrottsforskning.se/coronastodet-pa-35-miljarder-till-idrottsrorelsen-storst-krisstod-till-kommersiell-elitidrott>

Editorial om hälsoklyftorna i Sverige, publicerad i forskartidskriften The Lancet (23 mars 2023)

[https://www.thelancet.com/journals/lanpe/article/PIIS2666-7762\(23\)00028-5/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanpe/article/PIIS2666-7762(23)00028-5/fulltext)